

Jaarverslag 2020 en onderzoeksprogramma 2021

Rekenkamer Diemen

Directeur Rekenkamer

Lauryan Bakker

Contactpersoon Rekenkamer

Elsemiek Smits-Muis
Ambtelijk secretaris

T. 06-470 414 91
E. elsemiek@necker.nl

Kenmerk: RI 16319
Datum: 26 april 2021

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2020	3
1.1 / Kort over de Rekenkamer Diemen	3
1.2 / Uitgevoerd onderzoek 2020	3
1.3 / Onderzoek Bomenbeleid	4
1.4 / Doorwerkingsonderzoek	4
1.5 / Financiële verantwoording	5
Onderzoeksprogramma 2021	6
2.1 / Onderwerpselectie	6
2.2 / Onderzoek naar woonbeleid met aandacht voor woonfraude	6
2.3 / Onderzoek naar impact van corona-maatregelen	7
2.4 / Budget 2021	7
Bijlage Onderzoekshistorie en groslijst Rekenkamer Diemen	8

1

Jaarverslag 2020

1.1 / Kort over de Rekenkamer Diemen

De Rekenkamer Diemen doet onderzoek naar de (maatschappelijke) effecten van het gemeentelijk beleid. Het doel is met onderzoeken een bijdrage leveren aan het verbeteren van de doelmatigheid, rechtmatigheid en doeltreffendheid van (de uitvoering van) het gemeentelijke beleid in Diemen.¹ De Rekenkamer heeft de missie om haar werk onafhankelijk maar niet onbewogen uit te voeren:

- / Wij willen als Rekenkamer toegevoegde waarde hebben;
- / Wij onderzoeken om te zien dat er wat met onze rapporten gebeurt;
- / Wij willen, naast gedegen en onafhankelijk onderzoek, een continue dialoog met de raad, het college en de ambtelijke organisatie.

De Rekenkamer Diemen heeft in haar huidige vorm sinds 2011 zeventien onderzoeken uitgevoerd (zie bijlage 1).

Dit jaarplan bevat, na deze inleiding, een terugblik op het jaar 2020 waarin de insteek en resultaten van de afgeronde onderzoeken worden weergegeven. In hoofdstuk 2 vindt u het onderzoeksprogramma voor 2021. Daarin beschrijft de rekenkamer welke onderzoeken in 2021 zullen worden uitgevoerd en de kosten die daarmee zijn gemoeid. In bijlage I wordt een overzicht gegeven van de reeds uitgevoerde onderzoeken sinds 2011.

1.2 / Uitgevoerd onderzoek 2020

In 2020 heeft de rekenkamer twee onderzoeken uitgevoerd: een onderzoek naar bomenbeleid en een onderzoek naar de doorwerking van aanbevelingen van voorgaande onderzoeken in de periode 2015-2018. De beide onderzoeken zijn op 16 februari 2021 aan de raad aangeboden. Op 8 april worden de resultaten aan de gemeenteraad gepresenteerd. De centrale vraag en de conclusies en aanbevelingen van deze onderzoeken worden in de volgende paragraaf weergegeven.

¹ Verordening rekenkamer gemeente Diemen 2011 die de raad op 31 maart 2011 heeft vastgesteld.

1.3 / Onderzoek Bomenbeleid

Bomen zijn een belangrijk onderdeel van de openbare ruimte in een gemeente. Zo ook in de gemeente Diemen, waar inwoners in toenemende mate het groen in hun leefomgeving waarderen. Bomen bepalen mede de ervaren kwaliteit van wonen in een gemeente. Daarnaast vormen bomen een onderdeel van het lokale ecosysteem. Ze zijn van grote invloed op de luchtkwaliteit, biodiversiteit, bodemgesteldheid, waterhuishouding en hittestress. Er zijn dus meer dan genoeg redenen om de boomrijkheid van de gemeente serieus te nemen. Iets dat inwoners van Diemen en ook de gemeente zeker doen.

De waarde die inwoners hechten aan groen en bomen, de invloed hiervan op de leefbaarheid, maar ook de groeiopgave van gemeente Diemen met haar vele bouwprojecten, kunnen op gespannen voet met elkaar staan. Dit vraagt om een weloverwogen bomenbeleid met heldere kaders en zorgvuldige uitvoering hiervan. Het onderzoek van de gemeente heeft daarom aandacht gehad voor zowel het bomenbeleid van de gemeente als de uitvoering. Naast het bieden van inzicht in de doeltreffendheid van beleid en uitvoering heeft de rekenkamer de raad ook inzicht willen bieden in de manier waarop inwoners worden betrokken bij beleidsvorming en uitvoering. Als centrale vraag voor dit rekenkameronderzoek is daarom geformuleerd:

In hoeverre is het bomenbeleid van de gemeente Diemen en de uitvoering daarvan, doeltreffend en in hoeverre sluiten beleid en uitvoering aan op de wensen van inwoners?

In het onderzoek is niet alleen gesproken met de portefeuillehouder en beleidsmedewerkers, maar ook met een opzichter en projectleider om inzicht te verkrijgen in de uitvoering. Er is gesproken met vertegenwoordigers van twee partners op dit thema van de gemeente (IVN werkgroep Diemen en Daarom Duurzaam Diemen) en met inwoners rondom een project in de gemeente waarbij recentelijk veel bomen zijn gekapt. Deze gesprekken hebben niet tot doel gehad om een representatief beeld te schetsen, maar geven wel een indruk van hoe de uitvoering onder inwoners wordt ervaren met bruikbare signalen voor de gemeente als resultaat.

De rekenkamer heeft de volgende conclusies en aanbevelingen geformuleerd:

Conclusies

1. Groeiopgave en veengrond vormen uitdaging voor het realiseren van ambities op groen en bomen
2. Registratie aantal bomen niet volledig accuraat
3. Groenbeleid vindt goede doorvertaling naar de praktijk
4. De aandacht voor de kwaliteit van groen en bomen is toegenomen
5. Tijdige communicatie en toelichting over de afwegingen bij de kap van bomen draagt bij aan draagvlak

Aanbevelingen

1. Houd een actueel overzicht bij van het bomenbestand en maak dit toegankelijk voor raad en inwoners
2. Neem regie op communicatie over de kap van bomen en heb aandacht voor tijdigheid en volledigheid van informatie en de mogelijk lange doorlooptijd van een project

1.4 / Doorwerkingsonderzoek

Een rekenkamerrapport dat in de la blijft liggen, mist zijn impact. Om te kunnen beoordelen in hoeverre de rapporten van de rekenkamer bijdragen aan de controlerende en kaderstellende rol van de raad, is het belangrijk om na te gaan wat er precies met de aanbevelingen gebeurt na vaststelling door de raad. Sinds Necker van Naem in 2011 het directeurschap voor de gemeente Diemen op zich heeft genomen zijn er onderzoeken naar een breed scala van onderwerpen uitgevoerd, waaronder een quickscan opvolging van aanbevelingen in 2014. Zes jaar later, in 2020, heeft de Rekenkamer Diemen opnieuw teruggekeken naar wat er met de aanbevelingen is gebeurd van zes onderzoeken

die sindsdien zijn uitgevoerd. Met de onderzoek beoogd de rekenkamer de kwaliteit evenals de effectiviteit van de rekenkamer en de raad (verder) te verbeteren.

Het onderzoek geeft inzicht in:

- / De mate waarin en de wijze waarop de aanbevelingen worden geïmplementeerd;
- / De (sturing op de) realisatie van de beoogde doelen en effecten (de gewenste verbeterlagen); en
- / De transparantie van het college naar de gemeenteraad over het proces en het resultaat van de uitvoering van aanbevelingen.

De centrale vraag in het onderzoek luidde:

Hoe is aan de (aanbevelingen van de) rekenkameronderzoeken – uitgevoerd in de periode 2015-2018 – opvolging gegeven door de gemeente en welke lessen volgen hieruit om de toekomstige doorwerking van rekenkameronderzoek verder te bevorderen?

Dit onderzoek richtte zich op de zes rekenkameronderzoeken uit de periode 2015-2018. Rapporten die na 2018 zijn verschenen, zijn niet meegenomen in dit onderzoek, omdat deze te recent zijn om op effect getoetst te worden. De volgende onderzoeken waren daarmee onderdeel van deze quick scan:

- / Samenspel gemeente-gemeenschap (2015);
- / Parkeerbeleid (2016);
- / Privacybeleid (2016/2017);
- / Afvalbeleid (2017);
- / Re-integratiebeleid (2018);
- / Inzet en werking raadsinstrumenten (2018).

De volgende conclusies en aanbevelingen zijn geformuleerd:

Conclusies

1. Groot draagvlak bij de raad voor de rekenkameraanbevelingen
2. 85 procent van de aanbevelingen is geheel of gedeeltelijk geïmplementeerd
3. De lijst met de voortgang van de aanbevelingen is verouderd; proces wordt niet (meer) gevolgd door de raad en college
4. De raad neemt geen actieve rol in ten aanzien van de opvolging van aanbevelingen

Aanbeveling

1. Voer als raad het gesprek over de monitoring van aanbevelingen.

Naast de geformuleerde conclusies en aanbevelingen heeft het onderzoeksteam een tweetal observaties/overwegingen gericht aan de Rekenkamer Diemen.

1. In enkele van de onderzochte rapporten zijn de aanbevelingen summier geformuleerd, zonder toelichting. Dat is kort en krachtig, maar biedt onvoldoende houvast voor raad en college om mee aan de slag te gaan. De rekenkamer wordt aangeraden om te overwegen voortaan in alle onderzoeken de aanbevelingen van een toelichting te voorzien.
2. Het onderzoek naar de inzet en werking van raadsinstrumenten wordt in retrospectief beperkt omarmd in de gemeente Diemen. De aandachtspunten in het rapport zijn herkenbaar, maar te algemeen van aard. Hoewel vernieuwende vormen van onderzoek worden gewaardeerd, is het aan te raden oog te blijven houden voor en aan te sluiten bij de Diemense praktijk.

1.5 / Financiële verantwoording

In 2020 had de Rekenkamer Diemen een totaalbudget van € 30.000,-. Een klein deel van dit budget (15%) is gebruikt voor activiteiten van de directeur en ambtelijk secretaris om de rekenkamer in stand te houden (o.a. overleg met auditcommissie, voortgangsbewaking, jaarplan en jaarverslag). Het grootste deel van het budget (ruim € 25.500,-) is gebruikt voor de uitvoering van de onderzoeken.

2

Onderzoeksprogramma 2021

2.1 / Onderwerpselectie

In het najaar van 2020 is de fracties gevraagd mogelijke onderzoeksonderwerpen aan te leveren. Door vijf fracties zijn acht onderwerpen aangedragen. De directeur van de rekenkamer heeft hieruit een selectie gemaakt van vier onderwerpen en die op de shortlist geplaatst. Voor de keuze van onderwerpen zijn de volgende selectiecriteria van toepassing:

- a. Het onderwerp moet betrekking hebben op de doelmatigheid, doeltreffendheid of rechtmatigheid van het beleid;
- b. Het onderwerp heeft substantieel financieel, maatschappelijk en/of politiek belang;
- c. Het moet door de gemeente te beïnvloeden beleid betreffen;
- d. Er is sprake van een beredeneerde twijfel of een ingeschat risico: een onderbouwd vermoeden dat het beleid niet naar behoren functioneert;
- e. Er moet sprake zijn van enige evenwichtige spreiding over de gemeentelijke beleidsterreinen in opvolgende onderzoeken;
- f. De resultaten moeten communiceerbaar zijn naar de bevolking.

De shortlist is met de auditcommissie gedeeld. Op de shortlist zijn de volgende onderwerpen opgenomen die zijn aangedragen door de fracties: woonbeleid met aandacht voor woonfraude en beheer en onderhoud openbare ruimte. De overige twee onderwerpen, impact coronamaatregelen en sport- en beweegbeleid zijn aangedragen door de rekenkamer.

De auditcommissie is in de gelegenheid gesteld om op basis van de shortlist een voorkeur aan te geven voor onderzoeksonderwerpen. Op basis hiervan is de rekenkamer gekomen tot een definitieve selectie van twee onderzoeksonderwerpen:

1. Woonbeleid met aandacht voor woonfraude
2. Impact van corona-maatregelen

Hieronder worden beide onderwerpen kort geïntroduceerd.

2.2 / Onderzoek naar woonbeleid met aandacht voor woonfraude

Goede en betaalbare woonruimte is schaars, zeker in stedelijke gebieden zoals Diemen. De schaarste op de woningmarkt heeft ook tot gevolg dat woonfraude toeneemt. In toenemende mate is er sprake van illegaal kamerverhuur, illegale toeristische verhuur, onderhuur en andere vormen van woonfraude. Woonfraude heeft gevolgen voor de beschikbaarheid van het aantal woningen, de betaalbaarheid en ook de leefbaarheid in buurten. Tijdens een thema-avond van de gemeenteraad

op 29 oktober 2020 kwam dit onderwerp aan bod, bijvoorbeeld als het gaat om toenemende criminaliteit en overlast in de wijk Holland Park.

De aanpak van woonfraude krijgt veel aandacht, getuige recent onderzoek van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie en Justitie en Veiligheid en de verscherpte aanpak in bijvoorbeeld gemeente Amsterdam. Ook in Diemen krijgt de aanpak van woonfraude de aandacht. De Woonvisie 2018-2023 benoemt maatregelen om woonfraude tegen te gaan en in verschillende projecten bestrijdt de gemeente samen met partners ondermijning en woonfraude (project Scheerlicht en convenant Doorzon). Op het gebied van woonfraude is de samenwerking met deze partners essentieel; (private) verhuurders, woningcorporaties en politie hebben immers allemaal een verantwoordelijkheid op dit thema.

Met dit onderzoek naar wonen en woonfraude in Diemen wil de rekenkamer het woon(fraude)beleid van de gemeente onder de loep nemen. Hoe doelmatig en doeltreffend is (de uitvoering van) het woon(fraude)beleid? Welke doelen worden nagestreefd en hoe ver is de gemeente op streek met het uitvoeren van de voorgenomen plannen? En gezien de grote afhankelijkheid van ketenpartners op dit thema is ook deze samenwerking onderdeel van het onderzoek. Hoe verloopt de samenwerking met partners, welke afspraken zijn gemaakt en welke resultaten worden samen geboekt? Welke verbetermogelijkheden zijn er? In dit onderzoek zullen de partners dan ook actief betrokken worden.

2.3 / Onderzoek naar impact van corona-maatregelen

De maatregelen om verspreiding van het coronavirus tegen te gaan, brachten allerlei uitdagingen met zich mee. Ook voor gemeenten. Zo konden bijeenkomsten vaak niet of alleen in aangepaste vorm doorgang vinden, moesten er in korte tijd veel ingrijpende besluiten worden genomen en zorgde veranderende wet- en regelgeving voor onverwachte uitvoeringsvraagstukken. Voor gemeenten was het hierdoor lastig om lokale democratische processen op reguliere wijze plaats te laten vinden. Dit onderzoek brengt de impact van de coronapandemie op verschillende processen in de gemeente Diemen in kaart.

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te geven in de impact van maatregelen rondom de coronapandemie op het functioneren van de gemeente. Daarmee richt het onderzoek zich in brede zin op de mate waarin de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie belangrijke taken konden vervullen. Denk hierbij aan het sturen en controleren van beleid, het uitvoeren van landelijke of lokale wet- en regelgeving en het voorbereiden van nieuwe besluiten.

Een belangrijke doelstelling is ook om lessen te trekken uit de ervaringen die de afgelopen maanden zijn opgedaan. De maatregelen rondom de coronapandemie dwongen gemeenten om te innoveren. Door na te gaan wat goed en minder goed werkte, kunnen behaalde successen worden behouden en legt het onderzoek een basis voor de toekomst.

Het onderzoek begint met een basisscan, waarna op basis van de resultaten hiervan verdieping wordt gezocht op één of twee van de volgende onderwerpen:

- / Communicatie en dienstverlening
- / Effecten op inwoners
- / Vertraging in de beleidsvorming
- / Inwonersbetrokkenheid
- / Effect op de financiën
- / Uitvoering coronamaatregelen

2.4 / Budget 2021

In 2021 stelt de raad een budget van € 30.900,- beschikbaar voor de rekenkamer. Iets minder van 15% van dit budget wordt aangewend voor de instandhouding van de rekenkamer. Dit betreft activiteiten van de directeur en de ambtelijk secretaris zoals communicatie en overleg met de auditcommissie en het opleveren van het jaarverslag. Het overige budget (ruim 85%) wordt gebruikt voor de uitvoering van de onderzoeken.

Bijlage

Onderzoekshistorie en groslijst Rekenkamer Diemen

Overzicht onderzoeken 2011-2019

De Rekenkamer Diemen deed – in haar huidige vorm – sinds 2011 onderzoek naar de volgende onderwerpen:

- / 2011: Kwaliteit raadsvoorstellen
- / 2011: Sturing en beheersing grote projecten
- / 2012: Subsidiebeleid
- / 2012: Hoe scoort je gemeente?
- / 2013: Communicatiebeleid
- / 2013: Re-integratietrajecten
- / 2014: Opvolging aanbevelingen
- / 2014: Intergemeentelijke samenwerking
- / 2015: Samenspel gemeente-gemeenschap
- / 2016: Parkeerbeleid
- / 2016/17: Privacy beleid
- / 2017: Afvalbeleid
- / 2018: Re-integratiebeleid
- / 2018: Inzet en werking raadsinstrumenten
- / 2019: Jeugdzorg
- / 2020: Bomenbeleid
- / 2020: Doorwerkingsonderzoek (opvolging aanbevelingen)

Groslij's onderzoeksonderwerpen

- / Wijkgericht werken
- / Beheerplannen
- / Integraal veiligheidsbeleid
- / Integriteit
- / Inkoop en aanbesteding
- / DUO+
- / (Bezwaarschriften t.a.v.) decentralisaties
- / Kostendekkendheid betaald/parkeerschijf parkeren
- / Armoede/minimabeleid
- / Subsidiebeleid
- / Inzet en werking raadsinstrumenten
- / Kwaliteit digitale dienstverlening
- / Toegang tot ondersteuning en individuele Wmo-voorzieningen
- / Re-integratie: uitstroom 50+ van uitkering naar betaald werk
- / Duurzame uitstroom bijstand
Participatie
- / Aardgasvrij wonen
- / Voorzieningenniveau
- / Beheer en onderhoud openbare ruimte